B.A. 3rd Semester (Honours) Examination, 2023 (CBCS)

Subject : Sanskrit

Course : CC-VI

Time: 3 Hours **Full Marks: 60**

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answer in their own words as far as practicable.

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु केषांश्चिद् *दशप्रश्नानामुत्तरं* सरलसंस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदेयम्। 2×10=20
निम्नलिखित প্রশ্নগুলির মধ্যে *যে কোনো দশটি* প্রশ্নের উত্তর সরল সংস্কৃত ভাষায় ও দেবনাগরী লিপিতে লিখতে হবে।

(a) ''काव्यं ग्राह्यमलंकारात्'' इत्यत्र अलंकारपदस्य कोऽर्थः?
''काव्यं ग्राह्यमलंकारात्'' এখানে অলংকার পদের অর্থ কী?

(b) आचार्यवामनमते काव्यस्य प्रयोजनं किम्?
আচার্য বামনের মতে কাব্যের প্রয়োজন কী?

(c) आचार्यवामनोक्तकवयोर्मध्ये कः श्रेष्ठः?
আচার্য বামনোক্ত কবিদ্বয়ের মধ্যে কে শ্রেষ্ঠ?

(d) ''लोको विद्या प्रकीर्णं च काव्याङ्गानि'' — इत्यत्र लोको नाम किम्?
''लोको विद्या प्रकीर्णं च काव्याङ्गानि''— এখানে লোক কথার অর্থ কী?

(e) वृत्तगन्धि किम्?
বৃত্তগন্ধি কী?

(f) पद्यस्य लक्षणं किम्? पद्यं कतिविधम्?
পদ্যের লক্ষণ কী? পদ্য কয় প্রকার?

(g) रेखाभिः मगणस्य जगणस्य च संकेतः प्रदर्शनीयः।
রেখাঙ্কিত করে ম-গণ ও জ-গণের সংকেত প্রদর্শন করো।

(h) गुरुस्वराः के?
গুরুস্বর কোনগুলি?

(i) वृत्तछन्दः किम्?
বৃত্তছন্দ বলতে কী বোঝো?

(j) उपजातेः लक्षणं किम्?
উপজাতি ছন্দের লক্ষণ কী?

(k) ''मन्दाक्रान्ताम्बुधिरसतगैर्मो भनौ तौ गयुग्मम्'' — अत्र ''अम्बुधिरसनगै:'' इति पदस्य अर्थ: क:?

''मन्दाक्रान्ताम्बुधिरसनगैर्मो भनौ तौ गयुग्मम्''— এখানে ''অম্বুধিরসনগৈ:'' পদের অর্থ কী?

(l) अतिशयोक्ते: लक्षणं किम्?

অতিশয়োক্তি অলংকারের লক্ষণ কী?

(m) ''भवेत्सम्भावनोत्प्रेक्षा प्रकृतस्य परात्मना'' — इत्यत्र प्रकृतस्य परात्मना चेति पदयो: अर्थ: क:?

''भवेत्सम्भावनोत्प्रेक्षा प्रकृतस्य परात्मना'' — এখানে 'प्रकृतस्य' এবং 'परात्मना' পদ দুটির অর্থ কী?

(n) श्लेषालंकार: कतिविध:? के च ते?

শ্লেষ অলংকার কয় প্রকার ও কী কী?

(o) रूपकालंकारस्य लक्षणं किम्?

রূপকালংকারের লক্ষণ কী?

2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु केषांश्चिद् *चतुर्णां* प्रश्नानामुत्तरं प्रदेयम्। तेषु प्रश्नद्वयस्योत्तरं सरलसंस्कृतभाषया लेखनीयम्।

5×4=20

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে *যে কোনো চারটি* প্রশ্নের উত্তর দিতে হবে। তার মধ্যে *যে কোনো দুটি* প্রশ্নের উত্তর সরল সংস্কৃত ভাষায় লিখতে হবে।

(a) व्याख्यायताम् — ''न शास्त्रमद्रव्येष्वर्थवत्''।

ব্যাখ্যা করো — ''न शास्त्रमद्रव्येष्वर्थवत्''।

(b) व्याख्यायताम् — ''कवित्वबीजं प्रतिभानम्''।

ব্যাখ্যা করো — ''कवित्वबीजं प्रतिभानम्''।

(c) कस्यचिदेकस्य छन्दस: लक्षणं सोदाहरणं व्याख्येयम्।

যে কোনো একটি ছন্দের লক্ষণ সোদাহরণ ব্যাখ্যা করো।

मालिनी, वसन्ततिलकम्

(d) गणविभागपुरस्सरं छन्दोनिर्णयं कुरु।

গণবিভাগ করে ছন্দ নির্ণয় করো।

अर्थो हि कन्या परकीय एव
तामद्य संप्रेष्य परिग्रहीतु:
जातो ममायं विशद: प्रकामं
प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरात्मा।।

(e) दृष्टान्तनिदर्शनयो: भेदाभेदौ निरूपय।

দৃষ্টান্ত ও নিদর্শনা অলংকারের ভেদ ও অভেদ নিরূপণ করো।

(f) अलंकारो निर्णीयताम्

अलংকার নির্ণয় করো।

आहवे जगदुद्दण्ड राजमण्डलराहवे।

श्रीनृसिंहमहीपाल स्वस्त्यस्तु तव बाहवे।।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोश्चिद् *द्वयो:* प्रश्नयोरुत्तरं प्रदेयम्। 10×2=20

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে *যে কোনো দুটি প্রশ্নের* উত্তর দিতে হবে।

(a) ''रीतिरात्मा काव्यस्य''— इत्यस्य तात्पर्य्यं निरुप्यताम्।

''রীতিরাত্মা কাব্যস্য''— সূত্রটির তাৎপর্য নিরূপণ করো।

(b) ''लोको विद्या प्रकीर्णं च काव्याङ्गानि'' — इत्यत्र विद्या: का:? तासां विद्यानां काव्याङ्गत्वं प्रतिपाद्यताम्।

''লোকো বিদ্যা প্রকীর্ণ চ কাব্যাঙ্গানি'' — এখানে বিদ্যাসমূহ কী কী? বিদ্যাসমূহের কাব্যাঙ্গত্ব প্রতিপাদন করো।

(c) उपेन्द्रवज्रा वंशस्थविलं चेति छन्दसो: लक्षणं सोदाहरणमालोच्यताम्।

উপেন্দ্রবজ্রা ও বংশস্থবিল ছন্দের লক্ষণ উদাহরণসহ আলোচনা করো।

(d) उपमार्थान्तरन्यासयो: अलंकारयो: लक्षणं सोदाहरणमालोच्यताम्।

উপমা ও অর্থান্তরন্যাস অলংকারের লক্ষণ উদাহরণসহ আলোচনা করো।